

**ФОРМУВАННЯ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ
КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ АГРАРНИХ
МЕНЕДЖЕРІВ: ДИДАКТИЧНИЙ АСПЕКТ**

*НАГАЄВ В.М., Д.ПЕД.Н., ПРОФЕСОР,
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМ. В.В. ДОКУЧАЄВА*

Постановка проблеми у загальному вигляді. Однією з особливостей професійної підготовки сучасних менеджерів аграрної сфери є необхідність формування їх дослідницької компетентності (ДК), адже в умовах сільськогосподарського виробництва вони мають бути джерелами наукових знань, носіями новацій, осередками наукових винаходів. При цьому аграрний менеджер має бути не лише професійним організатором виробничого процесу, але й вмілим дослідником, який на основі наукових підходів може знайти нестандартні рішення, обґрунтувати нові алгоритми вирішення проблеми, запропонувати інноваційну модель розвитку тощо. Така діяльність має базуватися на дослідницьких якостях, творчих здібностях, знаннях теорії та практики наукових досліджень, високому рівні емпіричної культури.

Дослідницька компетентність є важливим ресурсом ефективного управління інноваційними процесами аграрної галузі, універсальною регуляторною системою науково-практичних досліджень. Це положення доводить необхідність підвищення рівня дослідницької компетентності майбутніх аграрних менеджерів на основі формування досвіду дослідницької діяльності як освітнього результату. Незважаючи на значну кількість наукових робіт, проблема формування ДК майбутніх менеджерів аграрної сфери не отримала достатнього висвітлення у педагогічній науці, актуальним залишається виконання відповідного системного педагогічного дослідження. Ця особливість вимагає від професійної освіти удосконалення навчального процесу на основі розробки педагогічних технологій, дидактичних моделей, інноваційних методів, форм та засобів управління навчально-дослідною роботою студентів і, на цій основі - формування та розвитку дослідницької компетентності майбутніх аграрних менеджерів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Основою формування та розвитку дослідницької компетентності є дослідницька діяльність (ДД), яку слід розглядати як творчу діяльність, спрямовану на пізнання і розвиток індивідуальних внутрішніх можливостей, мобілізації інтелектуальних сил для розв'язання сучасних проблем і створення нових матеріальних і духовних цінностей, що мають науково-практичне значення. Наприклад, соціологічні дослідження Харківського наукового центру дидактики менеджмент-освіти на основі анкетування керівників і спеціалістів аграрних формувань, засвідчили, що лише 19-21 % фахівців у повному обсязі володіли методологією прийняття науково-обґрунтованих рішень; 14-16 % керівників аграрних формувань працюють на рівні творчого досвіду [9]. Тому, на наш погляд, однією з основних причин гальмування розвитку виробничих процесів в країні є неефективність процесу формування дослідницької компетентності фахівців-аграріїв, недосконалість дидактичних складників освітнього процесу підготовки управлінських кадрів і, зокрема, методології організації науково-дослідної роботи студентів.

Розгляд психологічного аспекту дослідницької компетентності на основі праць Л. Божович, Л. Виготського, О. Леонтьєва та інших учених допоміг виявити особливості перебігу науково-дослідної діяльності як творчої, охарактеризувати її поетапну організацію [1-6].

Дослідницька діяльність розглядається як система наукової та навчально-творчої діяльності (НТД) студентської молоді, яка включає всі елементи навчальної та наукової творчості відповідно до змісту професійної підготовки висококваліфікованих спеціалістів аграрної галузі. Мета організації наукової дослідницької діяльності студентів – поглибити та зміцнити знання студентської молоді з теорії, методики та методології наукових досліджень; заглибитися у зміст професійної підготовки спеціалістів-аграріїв; прищепити їм зацікавленість до творчості; розвинути вміння і навички самостійно вирішувати завдання науково-дослідного характеру; всебічно підготувати майбутніх фахівців-аграріїв до самостійної виробничої діяльності [2, с. 7].

Залучення студентів до дослідницької діяльності є одним із найперспективніших спрямувань освітнього процесу. О.І. Навроцький, підкреслюючи важливість технологічного впровадження наукової дослідницької діяльності студентів у навчальний процес, відмічає: «Найважливішим кроком на шляху формування творчої діяльності в колективі ВНЗ є злиття навчального

процесу і науково-дослідної праці в єдину синтетичну діяльність з наступним безпосереднім виходом у практику. Ця нова діяльність зможе, по-перше, виступити дієвим фактором колективування, а по-друге, буде безпосередньо сприяти підвищенню якості підготовки фахівців. Утілення цього принципу у життя потребує як першочергових заходів підвищення інформованості студентів про діяльність наукових підрозділів ВНЗ, включення пізнавальної дослідницької діяльності до структури навчального процесу» [7, с. 218].

Враховуючи необхідність формування у майбутніх керівників і спеціалістів сільськогосподарського виробництва наукового мислення, здібностей до наукової творчості та креативного діяння у межах обраної професії, педагогічна система вищого навчального закладу повинна знайти місце новим методам організації дослідницької діяльності студентів на основі управлінських концепцій і компетентнісного підходу. Предметом такої діяльності має стати педагогічна система з елементами управління і самоуправління науковою творчістю. При цьому засобами дослідництва є наукові знання, педагогічний досвід організації наукової роботи, дидактичні прийоми активізації наукової творчості, методичні аспекти управління навчально-творчою діяльністю студентів [8].

Наведені вище положення доводять, що дослідницька компетентність має відповідати конкретним напрямам професійної діяльності людини і мати структурно-функціональну побудову у вигляді моделі компетентності фахівця. Одним із проблемних аспектів, що визначають можливість досягнення якісно нового рівня формування дослідницької компетентності майбутніх менеджерів аграрної сфери є запровадження моделі управління навчально-творчою діяльністю у процесі професійної підготовки.

Формулювання цілей статті. Мета статті полягає в обґрунтуванні компонентів дослідницької компетентності сучасного фахівця-менеджера аграрної сфери як творчої особистості на основі розробки педагогічної технології управління навчально-творчою діяльністю за критерієм сформованості досвіду дослідницької діяльності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для визначення компонентної структури дослідницької компетентності майбутніх аграрних менеджерів розглянемо інтегральну характеристику змісту освіти – професійну компетентність. Компетентність – це об'єктивна категорія, яка фіксує суспільно визнаний комплекс певного рівня знань, умінь, навичок, ставлень тощо, які можна застосовувати в

широкій сфері діяльності людини. Професійна компетентність включає такі якості як: організаційно-управлінська культура, педагогічна культура, економічна культура, культура наукової діяльності, правова культура, досвід організації педагогічної діяльності та ін. Кожна з цих груп спирається на цілком конкретні за змістом первинні якості. О.А. Грішнова поєднує професійну компетентність з поняттям «кваліфікація працівника», яку визначає як сукупність загальної і спеціальної професійної освіти людини; необхідних знань, умінь, практичних навичок та соціального досвіду для виконання у даних організаційних умовах певних видів діяльності визначеної складності.

Враховуючи державні вимоги щодо професійної підготовки менеджерів сільськогосподарського виробництва, можна запропонувати такі функціональні складники їх дослідницької компетентності: 1) самостійно формувати цілі, методи та прийоми дослідницької діяльності у професійному розвитку; 2) планувати, організовувати і аналізувати науково-дослідну роботу на підприємстві; 3) ефективно проводити наукові дослідження за системним підходом; 4) формувати здатність до креативного мислення в процесі наукового пошуку; 5) використовувати сучасні досягнення науки і техніки у процесі наукових досліджень; 6) користуватися сучасними інформаційно-пошуковими системами, засобами оргтехніки, комп'ютерними програми для оптимізації параметрів досліджуваного процесу; 7) координувати наукові дослідження з науково-дослідними установами та організаціями; 8) обґрунтовувати результати наукових досліджень різноманітними методами економічного аналізу; 9) ефективно доводити наукові концепції у формі публічного захисту наукових проєктів.

Отже, модель дослідницької компетентності аграрного менеджера розуміємо як інтегративну структуру, складниками якої є такі компоненти: емоційно-ціннісний (мотиваційні потреби, інтереси, цілі та цінності дослідницької діяльності); когнітивний (повнота, системність, гнучкість знань, їх науковий характер і пошукова спрямованість); комунікативно-діяльнісний (пізнавальна активність, творча діяльність, лідерські здібності, мистецтво управління); особистісно-розвивальний (здатність до саморозвитку, уміння і навички самоуправління та рефлексивної діяльності, творча спрямованість особистості).

Для реалізації даної моделі нами запропоновано дворівневу педагогічну технологію формування дослідницької компетентності

майбутніх аграрних менеджерів. Макрорівень пов'язаний зі специфікою набуття досвіду дослідницької діяльності як творчої. Він передбачає поступову реалізацію педагогічної технології на етапах: удосконалення навичок теоретичного пошуку наукової проблеми, практичних навичок наукового дослідження; формування вмінь організації експериментальної роботи; формування вмінь аналізу результатів наукових досліджень. Кожен з етапів макрорівня реалізується через педагогічну технологію на мікрорівні, яка розроблена на основі інваріантної моделі здійснення дослідницької діяльності та охоплює мотиваційно-цільовий, комунікативно-пізнавальний, комунікативно-перетворювальний і контрольно-рефлексивний етапи.

Оскільки дослідницька компетентність базується на сукупності вмінь (інтелектуально-логічних, творчих, методологічних, світоглядних, комунікативних), дидактичну основу цієї підготовки складає комплекс методів (інформаційних, операційних, пошукових, самостійного навчання). Наприклад, навчальний процес, побудований на основі кейс-технологій з використанням проблемних ситуацій, допомагає значно активізувати пізнавальну діяльність студентів, реалізувати творчі компоненти розвитку особистості. За цих умов здобувач виконує ролі організатора, виконавця, творця, знаходить умови для виявлення творчості, пізнавальної активності. Наприклад, з метою активізації пошукової дослідницької діяльності при підготовці аграрних менеджерів автором створено дослідницьку лабораторію дидактичних проєктів - науковий центр дидактики менеджмент-освіти, як осередок наукової творчості, пізнавальної активності та дослідної роботи студентів у процесі формування дослідницької компетентності майбутніх фахівців [9].

Педагогічний досвід автора свідчить про те, що ефективність науково-дослідної роботи студентів забезпечується переважно їх творчою діяльністю спільною з викладачем у ході навчального процесу. При цьому важливо трансформувати навчальний процес у навчально-творчий процес з високим рівнем керованості, що досягається відповідними організаційними, мотиваційними та соціально-психологічними факторами. За таких умов викладач стає помічником і коректором високопродуктивної навчально-творчої діяльності студента. Таким чином, педагогічний процес формування дослідницької компетентності в умовах управління навчально-творчою діяльністю студентів має визначитися наступними складниками (рис. 1):

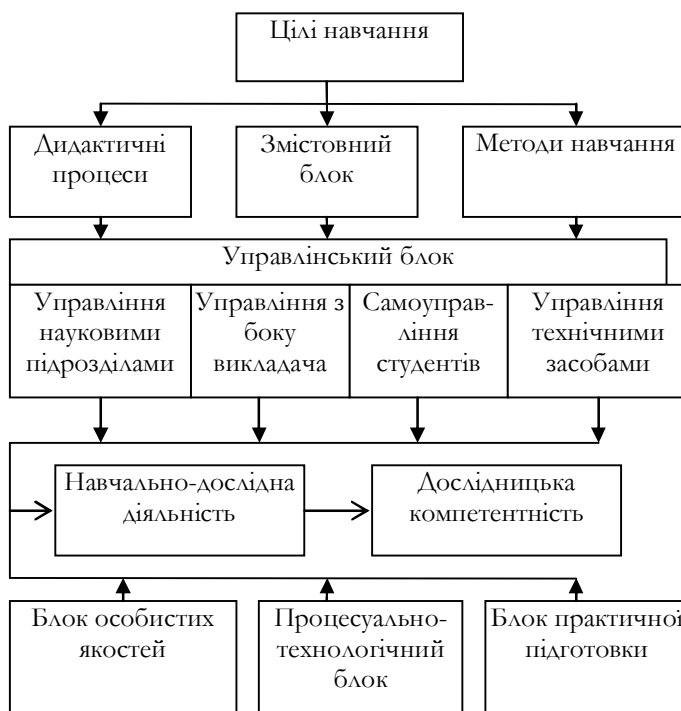
1 змістовний блок (визначається компетентнісним підходом, цілями навчання та змістом освіти на основі формування системи знань, вмінь, навичок, досвіду дослідницької діяльності);

2 блок особистих якостей (визначається креативними, дослідницькими якостями та організаційними здібностями пошукового характеру);

3 блок практичної підготовки (визначається сукупністю умінь: методичних, пошукових, дослідницьких, інноваційних, комунікаційних);

4 управлінський блок (визначається функціями планування, організації, мотивації, контролю, рефлексії щодо активізації дослідницької діяльності студентів);

5 процесуальний блок (визначається технологічним підходом, методами, формами, засобами управління навчально-творчою діяльністю).

Рис. 1. Процес формування дослідницької компетентності за моделлю управління навчально-творчою діяльністю студентів

Вищенаведені компоненти повинні бути об'єднані цілями навчання і технологічним процесом управління навчально-творчою, дослідницькою діяльністю, що є педагогічною умовою формування дослідницької компетентності майбутнього аграрного менеджера. При цьому управління можна структурувати на елементи управління навчально-творчою діяльністю з боку викладача і елементи самоуправління з боку студента. Крім того, провідну роль в управлінні дослідницькою діяльністю відіграють наукові підрозділи – наукова частина, відділ інформаційного забезпечення, рада молодих вчених, студентське наукове товариство та ін., а також громадські організації на основі принципів студентського самоврядування – наукові спілки, об'єднання.

Розглядаючи управлінські відносини і зв'язки між компонентами такої педагогічної системи, слід визначити їх нелінійний характер, де передбачають специфічні взаємозв'язки у субординаційній єдності, що призводить до виникнення нових педагогічних критеріїв. Такими критеріальними показниками дослідницької діяльності можуть бути: творча ініціатива, пошукова активність, досвід діяльності, інноваційність мислення, рівень новизни запропонованих проєктів та ін. [9, с. 13-14].

У запропонованій організаційній моделі об'єктом управління виступає навчально-творча діяльність з елементами наукового пошуку, яка перетворює наявний потенціал студента (здібності, мотиви, потреби, індивідуальні задатки, характер, темперамент, рівень підготовленості тощо) у якісний результат – дослідницьку компетентність. Навчально-творча діяльність знаходить своє змістовне відображення у різноманітних формах організації дослідницької діяльності. Наприклад, поряд з традиційними студентськими науковими гуртками нами були розроблені і апробовані різноманітні інноваційні моделі активізації наукового пошуку студентів: дебатні турніри, презентації наукових розробок, навчально-наукові конкурси творчих ідей, оцінно-ситуаційні моделі організації наукових досліджень та ін. Наприклад, при підготовці аграрних менеджерів запроваджено освітню студію «Школа молодого лідера», засідання якої проходять у різноманітних дидактичних формах з відпрацювання навичок творчої наукової роботи в умовах виробництва (участь у роботі наукових центрів; виконанні госпрозрахункової тематики кафедр; конкурсі наукових грантів; роботі студентського наукового товариства; запровадженні творчих наукових проєктів тощо).

Розроблена педагогічна дворівнева педагогічна технологія

втілюються на рівні навчального матеріалу, зміст якого має науково-прикладний характер. Завдяки застосуванню системи дидактичних засобів управління навчально-творчою діяльністю на кожному з етапів технології забезпечується керуваність педагогічного процесу, що виражається у поступовому просуванні від прямого управління через рівень співуправління до рівня самоуправління дослідницькою діяльністю. За результатами педагогічних експериментів, які були проведені автором, визначено позитивний вплив педагогічної моделі управління навчально-творчою діяльністю студентів як на пізнавальну активність, так і на рівень сформованості дослідницької компетентності майбутніх фахівців аграрної сфери.

Висновки. На підставі принципів наукової творчості, діяльнісного та компетентнісного підходів, а також аналізу психолого-педагогічної літератури обґрунтовано формування дослідницької компетентності майбутніх менеджерів аграрної сфери як цілісного педагогічного процесу поетапного засвоєння системи знань з організації наукового пошуку, та способів дослідницької діяльності, набуття дослідницьких умінь і навичок, а також розвитку особистісних якостей, необхідних для успішного здійснення творчої дослідницької діяльності в професійній сфері. Творча спрямованість і пошукові здібності є невід'ємними рисами дослідницької компетентності фахівців-менеджерів.

Процес формування дослідницької компетентності аграрних менеджерів передбачає організацію навчального процесу за моделлю управління (співуправління та самоуправління) навчально-творчою діяльністю студентів, під час якого майбутні фахівці набувають необхідний досвід дослідницької діяльності в професійній сфері. Наведені вище положення дають підстави для подальшого дослідження даного напрямку на основі моделювання функціональних процесів ефективної дослідницької діяльності менеджерів в умовах компетентнісного підходу.

Література.

1. **Божович А. И.** Проблемы формирования личности: собр. псих. тр. / **А. И. Божович.** – М. : Ин-т практ. психологии, 1995. – 349 с.
2. **Захаренко О. В.** Організація навчально-дослідної роботи студентів / **О. В. Захаренко, М. О. Горін, В. М. Нагаєв.** – Х. : ХНАУ, 2005. – 48 с.
3. **Зимняя И. А.** Ключевые компетенции – новая парадигма результата образования / **И. А. Зимняя** // Высшее образование сегодня. – 2003. – № 5. – С. 34-42.

4. **Кремень В.** Освіта і наука : інноваційний аспект / **В. Кремень** // Науковий вісник інституту професійно-технічної освіти НААН України. – 2011. – № 01. – С. 4-7.

5. **Леонтьев А. Н.** Избранные психологические произведения: в 2 т. / **А. Н. Леонтьев.** – М. : Педагогика, 1983. – Т. 1. – 392 с.

6. **Лузан П. Г.** Теорія професійної підготовки спеціалістів / **П. Г. Лузан, П. М. Решетнік, Н. С. Журавська.** – К. : Вид-во НАУ, 2003. – 130 с.

7. **Навроцький О. І.** Вища школа України в умовах трансформації суспільства: [Монографія] / **О. І. Навроцький.** – Х. : Основа, 2000. – 316 с.

8. **Мзнев Г. Є.** Деякі аспекти проблеми підготовки менеджерів // Ринкова трансформація економіки АПК / **Г. Є. Мзнев** / Соціально-економічні проблеми розвитку села : кол. монографія у чотирьох частинах : Ч. 1. ; за ред. **П. Т. Саблука, В. Я. Амбросова, Г. Є. Мазнева.** – К. : ІАЕ, 2002. – С. 52-55.

9. **Нагаєв В. М.** Формування професійно-творчої компетентності фахівця аграрної сфери / **В. М. Нагаєв** // Наукові праці Полтавської державної аграрної академії. – 2012. – № 2 (5). Т. 1. – С. 184-189.

10. **Пометун О. І.** Компетентнісний підхід – найважливіший орієнтир розвитку сучасної освіти / **О. І. Пометун** // Рід. шк. – 2005. – № 1. – С. 65–69.

11. **Свистун В. І.** Управлінська компетентність фахівців-аграрників: сучасні тенденції та основні напрями формування / В. І. Свистун // Теорія і практика управління соціальними системами. – 2005. – № 2. – С. 103-110.

12. **Borman M.** Management / **G. Borman, L. Voronina, M. Federman.** – Hamburg, 1995. – 765 p.

References.

1. **Bozhovich L. I.** (1995). *Problemy formirovaniya lichnosti [Problems of forming of personality]*. Moscow : In-t prakt. psihologii, p. 349 [in Ukrainian].

2. **Zaharenko O. V., Gorin M. O., & Nagaev V. M.** (2005). *Organizaciya navchal'no-doslidnoi roboti studentiv [Organization of the educational-experienced work of students]*. Kharkov : HNAU, 2005. p. 48 [in Ukrainian].

3. **Zimnyaya I. A.** (2003). *Klyuchevye kompetencii – novaya paradigma rezul'tata obrazovaniya [Key competences are a new paradigm of result of education]*. *Vyshee obrazovanie segodnya – Higher education today*, No 5, pp. 34-42 [in Ukrainian].

4. **Kremen' V.** (2011). *Osvita i nauka : innovacijnij aspekt [Education and science : innovative aspect]*. *Naukovij visnik institutu profesijnno-tehnicnoji osviti NAAN Ukraini – Scientific Bulletin of Institute of vocational and technical education NAAS of Ukraine*, No 01, pp. 4-7 [in Ukrainian].

5. **Leont'ev A. N.** (1983). *Izbrannye psihologicheskie proizvedeniya [Select psychological works]*. (Vols. 1-2). Moscow: Pedagogika, Vol. 1, 1983, p. 392 [in Ukrainian].

6. **Luzan P. G., Reshetnik P. M., & ZHuravs'ka N. S.** (2003). *Teoriya of profesijnoi pidgotovki specialistiv [Theory of professional preparation of specialists]*. Kyiv: Vid-vo of NAU, p. 130 [in Ukrainian].
7. **Navroc'kij O. I.** (2000). *Vishcha shkola Ukraïni v umovah transformacii suspil'stva [Higher school of Ukraine is in the conditions of transformation of society]*. Kharkov: Osnova, 2000. p. 316 [in Ukrainian].
8. **Maznev G. E.** (2002). Deyaki aspekti problemi pidgotovki menedzheriv [Some aspects of problem of preparation of managers]. *Social'no-ekonomichni problemi rozvytku sela – Socio-economic problems of rural development*. P. T. Sabluk, V.Y. Ambrosov, G.E. Mazneva (Eds.). Kyiv: IAE, Part 2, 2002, pp. 52-55 [in Ukrainian].
9. **Nagaev V. M.** (2012). Formuvannya profesijnno-tvorchoi kompetentnosti fahivcya agrarnoi sferi [Forming of professionally-creative competence of specialist of agrarian sphere]. *Naukovi praci Poltavs'koï derzhavnoi agrarnoi akademii – Scientific papers of Poltava state agrarian Academy*, No 2 (5), Vol. 1, pp. 184-189 [in Ukrainian].
10. **Pometun O. I.** (2005). Kompetentnisnij pidhid – najvazhlivishij orientir rozvitku suchasnoi osviti [Competences approach is a major reference-point of development of modern education]. *Rid. Shk.*, No 1, pp. 65–69 [in Ukrainian].
11. **Svistun V. I.** (2005). Upravlins'ka kompetentnist' fahivciv-agrarnykyv: suchasni tendencii' ta osnovni naprjamy formuvannja [Managerial competence professional agrarian specialists: current trends and main directions of formation]. *Teoriya i praktika upravlinnja social'nimi sistemami – Theory and practice of management of social systems*, No 2, pp. 103-110 [in Ukrainian].
12. **Borman G.** (1995). Menedzhment / **G. Borman, L. Voronina, M. Federman.** Gamburg, p. 765 [in German].

Анотація.

Нагаєв В.М. Формування дослідницької компетентності майбутніх аграрних менеджерів: дидактичний аспект.

Дослідницька компетентність є важливим ресурсом ефективного управління інноваційними процесами аграрної галузі, що доводить необхідність підвищення її рівня у майбутніх аграрних менеджерів на основі формування досвіду дослідницької діяльності як освітнього результату. Мета статті полягає в обґрунтуванні компонентів дослідницької компетентності сучасного фахівця-менеджера аграрної сфери як творчої особистості на основі розробки педагогічної технології управління навчально-творчою діяльністю. У статті обґрунтовано структурні компоненти дослідницької компетентності менеджера виробничої сфери: емоційно-ціннісний, когнітивний, діяльнісний, особистісно-розвивальний. З метою підвищення ефективності професійної підготовки аграрних менеджерів запропоновано дворівневу педагогічну технологію управління навчально-творчою діяльністю студентів як педагогічну умову формування дослідницької компетентності. Подальші дослідження даного напрямку пропонуються на основі моделювання функціональних процесів продуктивної дослідницької діяльності менеджерів в умовах виробництва.

Ключові слова: компетентність, дослідницька компетентність, структура дослідницької компетентності, модель формування дослідницької компетентності.

Аннотация.

Нагаев В.М. Формирование исследовательской компетентности будущих аграрных менеджеров: дидактический аспект.

Исследовательская компетентность является важным ресурсом эффективного управления инновационными процессами аграрной отрасли, которая показывает необходимость повышения ее уровня у будущих аграрных менеджеров на основе формирования опыта исследовательской деятельности как образовательного результата. Цель статьи заключается в обосновании компонентов исследовательской компетентности современного специалиста-менеджера аграрной сферы как творческой личности на основе разработки педагогической технологии управления учебно-творческой деятельностью. В статье обоснованы структурные компоненты исследовательской компетентности менеджера производственной сферы: эмоционально-ценностный, когнитивный, деятельностный, личностно-развивающий. С целью повышения эффективности профессиональной подготовки аграрных менеджеров предложена двухуровневая педагогическая технология управления учебно-творческой деятельностью студентов как педагогическое условие формирования исследовательской компетентности. Дальнейшие исследования данного направления предлагаются на основе моделирования функциональных процессов производительной исследовательской деятельности менеджеров в условиях производства.

Ключевые слова: компетентность, исследовательская компетентность, структура исследовательской компетентности, модель формирования исследовательской компетентности.

Abstract.

Nagaev V.M. Forming of research competence of future agrarian managers: didactic aspect.

A research competence is the important resource of effective management the innovative processes of agrarian industry which shows the necessity of increase of her level for future agrarian managers on the basis of forming of experience of research activity as educational result. The purpose of the article consists in the ground of components of research competence of modern specialist-manager of agrarian sphere as creative personality on the basis of development of pedagogical technology of management educational-creative activity. The structural components of research competence of manager of productive sphere are reasonable in the article: emotionally-valued, cognitive, activity, personality-developing. With the purpose of increase of efficiency of professional preparation of agrarian managers two-level pedagogical technology of management educational-creative activity of students as pedagogical condition of forming of research competence is offered. Further researches of this direction are offered on the basis of design of functional processes of productive research activity of managers in the conditions of production.

Keywords: competence, research competence, structure of research competence, model of forming of research competence.